

VUODEN 2025 TALOUSARVION LAADINTAOHJEET

1. Kuntalaki ja talousarvion sitovuus

Kuntalain talousarvio- ja -suunnitelmasäännöksiä tarkoituksena on varmistaa kunnan tehtävien ja talouden oleminen kestäväällä pohjalla ja tasapainossa. Talouden suunnittelun lähtökohtana ovat strategiassa kunnan toiminnalle asetetut pitkän aikavälin tavoitteet, ennakoidut talouden kehitysnäkymät, arvioitu väestön ja elinkeinojen kehitys sekä toimintaympäristön muutokset.

Kunnan ja kuntayhtymän taloutta koskevat säännökset on koottu kuntalain (410/2015) 110 – 120a pykäliin. Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus ja jokainen hallintokunta omalla toimialueellaan. Toimialajohtajat vastaavat siitä, että vastualueensa käyttötalouden talousarvioehdotus valmistuu ja käsitellään lautakunnissa ohjeessa esitetystä aikataulusta.

2. Aikataulu ja suunnitelman sisältö

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Talousarvion sitovia eräitä ovat kuntalain 110 §:n mukaisesti valtuuston hyväksymät toiminnan ja talouden tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Valtuustoon nähden sitovat erät merkitään selkeästi talousarvioon. Kunnanvaltuusto hyväksyy merkittävien projektien ja investointien meno- ja tuloarviot projekti- tai hankekohtaisesti.

Kunnanhallitus: Talousarvioraami 2025 ja laadintaohjeet **19.8.2024**

Lautakunnat: talousarvioehdotus **13.10.2024 mennessä**

Toimialojen esitykset käsitellään kunnanjohtajan kanssa ennen kunnanhallituksen käsittelyä **lokakuussa** myöhemmin ilmoitettavan aikataulun mukaisesti.

Investointiesitykset

Tekninen toimiala toimittaa rakentamiseen liittyvät investointihanketiedot erillisillä Exceleillä talouspäällikölle koko kunnan osalta. Muut kuin rakentamiseen liittyvät investointiesitykset kukin toimiala käsittelee omissa lautakunnissaan. Näistä esityksistä toimitetaan tiedot taloushallintoon talousarvioesityksen yhteydessä.

Kunnanvaltuuston talousarvioseminaari

21.10.2024 klo 18.00

Kunnanhallitus:Veroproositit, esitys valtuustolle **28.10.2024**Kunnanjohtajan talousarvioesityksen käsittely ja talousarvioesitys valtuustolle **28.10.2024****Kunnanvaltuusto:**Veroproositit **11.11.2024**Talousarvio **11.11.2024****Strategia ja toiminnalliset tavoitteet**

Kunnanvaltuusto hyväksyi 28.11.2022 Pöytyän kunnan kuntastrategian vuosille 2023–2028, Pöytyä – vastuullinen kasvukunta. Strategian tavoitteita ja toimenpiteitä täsmennetään ja aikataulutetaan talousarvion yhteydessä. Kullekin vuodelle lautakunta valitsee kärkihankkeet.

Strategian painopisteet ovat:

- I. Elinvoiman edistäminen
- II. Hyvinvoinnin lisääminen
- III. Vastuullinen taloudenhoito ja päätöksenteko

Kunnan arvot ovat: Turvallisuus, Osaaminen ja Rohkeus

Vuoden 2025 toiminnalliset tavoitteet johdetaan strategiasta ja hyväksytyistä arvoista.

3. Arvioitu tulo- ja menokehitys 2025

Suurin vaikutus käyttötalouden tuloihin ja menoihin on vuokra-asuntojen yhtiöittämisellä, jonka toiminta alkaisi 1.1.2025. Vuoden 2025 budjettivaikutuksen arvioidaan olevan n. 1 miljoona euroa, mutta kuitenkin niin, että nettovaikutusta ei talousarviossa olisi.

Valtionosuudet laskevat kokonaisuudessaan viime vuodesta 2,5 % eli n. 232 000 euroa. Huomionarvoista kuitenkin on, että valtionosuudet laskevat ilman vuodelle 2025 tulevaa TE-rahoitusta 10,7 % eli yhteensä n. 1 074 000 euroa. Tästä noin puolet on verotulojen menetysten korvausta, joka toivon mukaan kompensoituu vuonna 2025 kasvavina verotuloina. Jo nyt tiedetään, että TE-uudistukseen saatavat valtionosuudet eivät tule kattamaan lähellekään täysimääräisesti TE-palvelujen tuottamiseen ja työttömyysetuuskulujen kasvuun liittyviä menoja vuonna 2025. TE-uudistuksen osalta tehty arvio on parhaimmillaankin vain suuntaa antava. Joka tapauksessa valtionosuuteen tehdyt muutokset kiristävät kunnan taloutta vuonna 2025 merkittävästi.

Inflaation ennustetaan edelleen hieman hidastuvan vuonna 2025. Inflaatiohan kuvaa yleisen hintatason muutosta ja on hyvä budjetoinnissa ottaa tämä huomioon etenkin palvelujen ja tavaroiden ostoissa mahdollisuuksien mukaan. Vuoden 2024 inflaatioksi on arvioitu 2,5 prosenttia ja talousarviovuodelle 2025 prosentti olisi 2,1.

Verotuloprosentti pysynee samana, joten kunnallisvero olisi 8,6 %.

Vuoden 2025 talousarvioon lasketun tuloslaskelman raamin mukaan tilikauden tulos olisi 50 000 euroa kuten myös tilikauden ylijäämä. Vuoden 2025 vuosikate on 2,85 milj. euroa, joka kattaa poistot. Vuosikatteella mitataan tulorahoituksen riittävyyttä menoihin perusoletuksena, että se on vähintään käyttömaisuuden poistojen suuruinen. Tulos määräytyy vuosikatteen ja suunnitelman mukaisten poistojen erotuksena.

Toimialojen talousarvioehdotusten tulee pohjautua laadittuun kehykseen siten, että tehtävien nettomenot ovat kehyksen rajoissa. Kustannustason muutokset tulee kattaa harkinnanvaraisia menoja vähentämällä. Uusien virkojen tai toimien perustamisessa tulee käyttää harkintaa ja niistä on tehtävä selkeä esitys perusteluineen ja kustannusvaikutuksineen esitystä tehtäessä.

4. Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen laatiminen**Rakenne**

Talousarvio laaditaan kunnanvaltuuston hyväksymän talousarvioasetelman mukaisesti. Talousarvio käsittää siten yleisen osan, käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoituslaskelmaosat.

Asukaslukuennuste

Tunnuslukuja laskettaessa käytetään väestöennusteena
 vuonna 2025: 8 150
 vuonna 2026: 8 125
 vuonna 2027: 8 100

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelma laaditaan käyttötalousosan meno- ja tuloarvioiden sekä suunnitelmapoistojen perusteella. Tuloslaskelma laaditaan sekä sisäiset erät huomioon ottavana että ilman sisäisiä eräiä.

Investointiosa

Investointiosa sisältää talousarviovuoden sekä suunnitelmavuosien investointisuunnitelmat sisältäen niitä koskevat tavoitteet, hankkeiden kustannusarviot sekä niiden jaksottumisen investointimäärärahoina suunnitteluvuosille sekä investointeihin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot.

Investointiosan määrärahoilla hankittavaa pysyviin vastaaviin sisältyvää omaisuutta on kunnan toiminnassa useampana kuin kahtena tilikautena käytettäväksi hankittu omaisuus. Pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen hankinta-arvoon luetaan sen hankintameno sekä kuljetuksista ja asennuksista ja muista vastaavista toimenpiteistä aiheutuneet menot (koulutusmeno ei ole investointimeno).

Pysyviin vastaaviin luetaan myös ensikertainen kalustaminen. Pysyvien vastaavien hankintamenot kirjataan niiden taloudellisena pitoaikana kuluksi tuloslaskelmassa poistosuunnitelman mukaisesti.

Investoinniksi lasketaan yli 10.000 euron uudisrakennus- ja peruskorjausinvestoinnit sekä kalustohankinnat tai muu pitkävaikutteinen meno. Investoinniksi voidaan lukea myös hanke, joka on luonteeltaan investointi (esim. yhteistyökumppanin investointeihin osallistuminen). Investointimäärärahat ovat sitovia hanke- tai hankeryhmäkohtaisesti. Investointiosassa kohteille myönnetty määrärahat ovat irtaimistomäärärahojen osalta toimialakohtaisesti ja rakentamismäärärahojen osalta hankeryhmittäin nettomääräisinä valtuustoon nähden sitovia. Kun hankkeen toteutus ajoittuu useammalle vuodelle, on sitovuustasona hankkeen kokonaiskustannusarvio. Investointiosan määrärahat esitetään ilman arvonlisäveroa.

Investointiosan laadinnan pohjana on hyväksytyn taloussuunnitelman investointiohjelma.

Rahoitusosa

Rahoitusosassa käyttötalouden ja investointien vaikutus kunnan rahoitusasemaan esitetään kassavirtalaskelman muodossa. Rahoituslaskelmassa huomioidaan vain ulkoiset erät.

4. Henkilöstömenojen budjetointi

Virka- ja työehtosopimusten korotukset vuodelle 2025 sisältyvät annettuun kehykseen. Palkkatarkaisun ennakoitiin, että nykyinen sopimuskausi päättyy 30.4.2025 ja nykyisten tiedossa olevien sopimuskauden loppuun päätettyjen korotusten lisäksi saattaa tulla uusia sopimuskorotuksia.

Vuoden 2025 ohjeellisessa kehyksessä on huomioitu KVTES:n sopimuskorotukset vuodelle 2025 huhtikuun loppuun. Päättyvä sopimus nostaa palkkamenoja talousarviovuonna vajaalla prosentilla ja arvioidaan lisäkorotuksiksi n. 1,5 prosenttia. Henkilöstömenoihin varaudutaan sopimuskorvausten osalta yhteensä noin 2,3 %:n nousulla.

Palkkojen sivukulut vuodelle 2025

Sosiaaliturvamaksu	1,30
Työttömyysvakuutusmaksu	1,79
Tapaturmavakuutusmaksu	0,40
KuEL-työeläkemaksu + taloudellinen tuki	16,94
VaEL Opettajien eläkevakuutusmaksu	16,64

Eläkemenoperusteinen KuEL-maksu poistui 2024 ja tilalle tuli tasausmaksu. Kevan arvion mukaan vuonna 2025 tasausmaksu on 482 000 euroa, joka jaetaan palkkamenojen suhteessa. Budjetointiohjelmissa on erikseen määritelty asetuksissa sivukuluprosentit, jotka järjestelmä laskee automaattisesti.

5. Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamisaikataulu on seuraava:

Sisäiset vuokrat, kunnossapito	Tekninen -> toimialat (hyväksyntä)	26.8. mennessä
Sisäinen vesi, jätevesi	Tekninen -> toimialat (hyväksyntä)	26.8. mennessä
Sisäiset kuljetuspalvelut	Kuljetus -> Ruokapalvelut	26.8. mennessä
Sisäiset ruokapalvelut, siivous	Ruokapalvelut -> toimialat (hyväksyntä)	26.8. mennessä
Henkilöstömäärät ja kustannuspaikat	Toimialat tarkistavat	23.8. mennessä
Henkilöstömenot ohjelmaan	Taloushallinto	30.8. mennessä
Sisäiset erät ohjelmaan	Taloushallinto	6.9. mennessä
Toimialojen talousarvioluvut ohjelmaan. Tämän jälkeen talousarvioluvut siirretään keskitetysti suunnitelmavuosille. Toimialat tekevät tarvittavat muutokset suunnitelmavuosille ennen lautakuntakäsittelyä.	Toimialat	27.9. mennessä

Talousarviosuunnittelu tehdään **Accuna-ohjelmalla**. Suunnitteluohjelman käyttöön liittyvät pyynnöt pääkirjanpitäjälle anne.jarvinen@poytya.fi.

Toimialojen tekstiosat tehdään Y-kansioon tallennettaviin pohjiin.

Pöytyällä 19. päivänä elokuuta 2024

PÖYTYÄN KUNNANHALLITUS

Mika Joki
kunnanjohtaja

Juho Kaituri
taluspäällikkö

Liite 1 Talousarvioaraami
Liite 2 Talousarvioketys toimialoittain

Liite 1

Talousarvioaraami 2025

	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	Ennuste 2024	RA 2025
Myyntituotot	2 542 523	2 221 850	2 221 850	2 400 000	2 400 000
Maksutuotot	379 977	357 700	357 700	350 000	350 000
Tuet ja avustukset	767 778	625 550	625 550	600 000	650 000
Muut toimintatuotot	4 236 768	4 038 720	4 038 720	4 000 000	3 000 000
TOIMINTATUOTOT	7 927 047	7 243 820	7 243 820	7 350 000	6 400 000
Henkilöstökulut	-15 348 967	-16 224 590	-16 224 590	-16 200 000	-16 600 000
Palvelujen ostot	-5 915 052	-6 413 310	-6 413 310	-6 400 000	-6 800 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 957 013	-3 328 174	-3 328 174	-3 350 000	-3 000 000
Avustukset	-1 871 645	-2 093 020	-2 093 020	-2 000 000	-2 000 000
Muut toimintakulut	-2 558 453	-2 133 500	-2 133 500	-2 300 000	-2 200 000
TOIMINTAKULUT	-28 651 130	-30 192 594	-30 192 594	-30 250 000	-30 600 000
TOIMINTAKATE	-20 724 083	-22 948 774	-22 948 774	-22 900 000	-24 200 000
Verotulot	17 204 855	17 100 000	17 100 000	17 100 000	17 850 000
Valtionosuudet	8 288 276	9 323 000	9 323 000	9 000 000	9 100 000
Rahoitustuotot ja -kulut	101 681	-182 500	-182 500	100 000	100 000
VUOSIKATE	4 870 729	3 291 726	3 291 726	3 300 000	2 850 000
Poistot ja arvonalentumiset	-3 286 043	-2 878 862	-2 878 862	-2 900 000	-2 800 000
Satunnaiset tuotot ja kulut	672 010	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	2 256 696	412 864	412 864	400 000	50 000
Varausten ja rahastojen muutos	75 628	67 500	67 500	0	0
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	2 332 324	480 364	480 364	400 000	50 000

Liite 2

Talousarviokehys toimialat 2025

Talousarviokehys	TP 2023	TA 2024	RA 2025	Muutos % TP23/TA24	Muutos % TA24/RA25
TARKASTUSLAUTAKUNTA					
Toimintamenot, ulkoiset	-22 802	-24 983	-25 000	9,6	0,1
Netto, ulkoiset	-22 802	-24 983	-25 000	9,6	0,1
KESKUSVAALILAUTAKUNTA					
Toimintatulot, ulkoiset	14 834	51 000	20 000	243,8	-60,8
Toimintamenot, ulkoiset	-18 047	-59 627	-45 000	230,4	-24,5
Netto, ulkoiset	-3 213	-8 627	-25 000	169	190
KUNNANHALLITUS					
Toimintatulot, ulkoiset	617 645	251 700	140 000	-59,2	-44,4
Toimintamenot, ulkoiset	-2 985 365	-3 165 244	-4 100 000	6,0	29,5
Netto, ulkoiset	-2 367 720	-2 913 544	-3 960 000	23,1	35,9
SIVISTYSLAUTAKUNTA					
Toimintatulot, ulkoiset	1 674 360	1 380 800	1 400 000	-17,5	1,4
Toimintamenot, ulkoiset	-15 531 970	-16 531 176	-16 650 000	6,4	0,7
Netto, ulkoiset	-13 857 610	-15 150 376	-15 250 000	9,3	0,7
YHTEISÖLLISYSLAUTAKUNTA					
Toimintatulot, ulkoiset	162 656	210 250	140 000	29,3	-33,4
Toimintamenot, ulkoiset	-715 345	-916 172	-930 000	28,1	1,5
Netto, ulkoiset	-552 689	-705 922	-790 000	27,7	11,9
TEKNINEN LAUTAKUNTA					
Toimintatulot, ulkoiset	5 457 552	5 350 070	4 700 000	-2,0	-12,2
Toimintamenot, ulkoiset	-9 377 602	-9 495 392	-8 850 000	1,3	-6,8
Netto, ulkoiset	-3 920 050	-4 145 322	-4 150 000	5,7	0,1
KAIKKI YHTEENSÄ					
Toimintatulot, ulkoiset	7 927 047	7 243 820	6 400 000	-8,6	-11,6
Toimintamenot, ulkoiset	-28 651 131	-30 192 594	-30 600 000	5,4	1,3
TOIMINTAKATE	-20 724 084	-22 948 774	-24 200 000	10,7	5,5